

Цетиње, 24. марта

С прогласом централнога одбора за припреме за достојно прослављање педесетогодишњице срећнога и славног владања Његовога Краљевског Височанства Књаза Господара, као и за прославу Златнога Пира срећнога Му брачног живота с узвишеном Књагињом Миленом, који броји ове године такођер педесету, отпочела је на све стране жива мобилизација духова.

На овај се проглас чекало с нестрпљењем. Сваки је знао да ће прослава бити, али није знао с које стране треба да дође подстицај за припреме и по коме ће се плану радити. Овим прогласом попуњена је та празнина. Његово Високопреосвјештенство, наш општеуважени архипастир, митрополит цетињски, Господин Митрофан, узео је иницијативу и на мах је створио друштво које ће се за прославу постарати и њоме руководити, у колико се грађанске стране тиче. У тај велики одбор ушла су најодличнија лица пријестонице, која су се, пошто су одржали заједнички збор, подијелили на одјелите одборе с нарочити задаћама. Централном одбору пало је у дило да прогласом позове српски свијет да у прославу учествује, а унутра да буде копча између појединих специјалних одбора за дочек гостију, за ред, за декорацију вароши и тд.

Унутрашњост, образовавши свуда своје одборе, ступиће у везу са централним, како би се прослава извела у цијелој земљи по општем плану.

Значило би у море воде носити ако бисмо и једне цигле ријечи утروшили да кога за ову прославу осколимо. Свако је живи с нестрпљењем чекао да се да знак за рад око припреме, а сад је сваки похитао да што више трудом и памету допринесе, да славље Господарево и узвишене Књагиње Милене, које је уједно и опште-народно славље, буде што свечаније отпризновано.

Неће бити куће у Црној Гори, која тога дана неће обучена бити у свечаност, у којој се неће веселити и пити у здравље Слављеника и у велику будућност Црне Горе.

Ту је будућност овај наш добри и јуначки народ потпуно заслужио. И свјесан тога, он у њу вјерује и он ће тога дана, стојећи на међи између славне прошлости и љепше будућности, умјети да се одужи имену и поносу свом.

Судећи по започетим препремама и по обиму, који су ове припреме још сад узеле, ово ће бити славље које ће свакоме брату Србину, који буде 15, 16. и 17. августа на Цетињу, пружити један од најсвечанијих успомена у животу. Све се предвидјело, на све се помишља, а труда и трошка не жали се, да се оно, што се замислило, како

треба и изведе. То ће бити једно доиста ријетко славље у свему. Не може човек да се не зарадује кад види, како народ, који умије да радује и побјеђује, умије да буде јак вољом и кад светкује.

У добри час!

Значај штампе

у државном животу

— Мишљење биоградског полуслужбеног листа —

Неки петроградски листови, међу њима на првоме мјесту велики и угледни руски лист „Новоје Време“, оштро су напали српског посланика у Петрограду, наводећи, да за вријеме посјете српског Краља на руском двору није био пажљив према представницима руске штампе. Ти напади напали су одједна и међу биоградским листовима, од којих су се неки, нарочито опозициони, сложили са својим руским колегама, а неки, највише полуслужбени, узели су посланика Србије у Петрограду у заштиту. Од тога случаја створен је инцидент, који је веома занимљив и поучан. Ми га због тога овдје и биљежимо.

Биоградско „Ново Време“, које важи у Биограду као лист, који одржава највише везе са српским министарством иностраних дјела, умијело је у поменути инцидент и одједна је узело у заштиту српског посланика у Петрограду. Оно вели да српски посланик на руском двору није заслужио нападе од стране руских листова, јер је он познат као љубазан, предусретљив и тактичан дипломата, који умије да цијени значај и улогу штампе. Напад на њега — вели „Ново Време“ — биће да је пошљеца каквога неспоразума, никако не кривица г. посланика. Али сад долази оно, због чега овај случај заслужује и ширу пажњу. Биоградско министеријално „Ново Време“, пошто је узело у заштиту посланика Србије у Петрограду, продужава да овако резонује о важности штампе у данашњем времену:

„Ми хоћемо баш сами да направимо једну оптужбу, и ако директно независно од петроградског случаја. Ми хоћемо да зажалимо, што неки наши представници на страни нијесу добили још увјерење, колико је огроман удно штампе у развијању догађаја, и колико се озбиљни људи од политичког рада могу да послуже наклоношћу добрих и уливних журналиста. Највећи државници су имали често своје највеће пријатеље међу новинарима на првоме мјесту. С њима пријатељују и краљеви као краљ Едвард. Њима за велики дио усјиха има да благодари и бугарски краљ Фердинанд. Њима има да благодари много за свој лијепи лични углед у европском свијету и сам наш министар Миловановић. А њима могу да заблагодаре за много својих неприлика и неке наше веће личности.

Сада само, поводом једног немилог случаја, обраћамо пажњу нашим људима из те струке, који су у положају више него ико да користе и да ту корист покажу — обраћамо им пажњу на њихову ружну навик, да не умију у но-

винарском свијету да направе корисне везе. Ми хоћемо да нагласимо, да половину оних грдња по страним листовима; цијелу половину, бацимо у одговорност њима, који се ограничавају на дјеловодни протокол, и који вјерују, да је та каријера ван политике, ван новинарства и ван писмености. Ми ћемо другом прилаком навести, да су највећи дио француских дипломата били и добри новинари прије тога, и добро разумијевали, шта је то рад са великим јавним мишљењем“.

Толико биоградско „Ново Време“. Овоме његовоме занимљивом мишљењу није потребан никакав коментар.

Пут Краља Петра

Краљ Петар од Србије предузео је путовање по страним земљама, правећи посјете европским дворовима. Јавили смо већ о његовом боравку у Русији, гдје је врло предусретљиво примљен. Из Русије је пошао право у Цариград, гдје га је Султан лично на станици дочекао и поздрављен. Из Цариграда ће Краљ Петар посетити се у Биоград, о чему ће учинити посјете српским дворовима.

Овај пут у министар спољних послова д-р М. Миловановић овако се израва:

Историске везе између Србије и Русије учиниле су, да посјете Краља Петара европским дворовима почну прво с посјетом руског двора. Друкчије, наравно, није могло ни бити. То је у потпуности ујереније с оном братским одјећањем преданости и љубави, које српски народ има за народ руски.

Претпоставке, које су се појавиле о неким скривеним мотивима ове посјете, наравно, лишене су сваке основе.

Наш основни задатак — чување и утврђивање мира на Балканском Полуострву — нема разлога да се скрива. Овдје је све јавно и сарадња најширих слојева може бити само од користи за ствар мира.

Машрута за пут у Петроград избрана је најкраћа и обична. Нијесу нам били потребни никакви обилазни путеви.

Шљедећа посјета је Отоманској Царевини — Цариграду.

Посјете балканских владоца у пријестоницу највеће балканске државе — Турске — треба сматрати за особито добар симптом за одређивање садашњег момента политичког живота Балканског Полуострва.

Утврђивање пријатељских сусједних односа с Турском, заједно са зближењем балканских држава, биће основа за установљење таквог поретка, који ће мир на Балканском Полуострву осигурати за дуги низ година.

Задаци свих великих сила увијек су били у томе, да претње европском миру од стране Балканског Полуострва пређу у област предања.

Садашња ситуација сасвијем одговара тим високим задацима.

Наде на скоро поправљане економских односа између Србије и Аустро-Угарске, — шта са своје стране може само повести на боље узајамне односе тих држава уопште

— исто су тако озбиљна основница за љепше изгледе на будућност.

Тежећи миру, Србија, природно је, чини све што од ње зависи, да побољша и учврсти своје односе са својим државама. База за ово, те је веза с великом и силном Русијом.“

Из поузданих извора јављају, да је борављење српског министра спољних послова у Цариграду знатно утицало и да се припреми основа за остварење познатог пројекта о грађењу јадранске железнице.

Преговори о томе се продужују и њих води сада српски посланик у Цариграду.

Порта је у принципу готова, да изађе у сусрет српској влади, у циљу да се оствари тај пројект, али до сада та начелна жеља није добила конкретну форму. Српска влада са своје стране чини све, да се ти преговори што је могуће прије приведу крају.

Исељавање из Херцег-Босне

Сеоба Муслимана из Босни и Херцеговине поново је отпочела и толико је заузела маха, да су се почеле исељавати на стотинама породница.

Како је ово велико народно зло, коме треба стати на пут, то су и српски и муслимански прваци предузели акцију како би ово народно зло ако не искоријенили, а оно га што више ублажили.

Српска и муслиманска народна академска омладина поводом тога се обратила на све угледне људе за мишљења о исељавању муслимана из Босне и Херцеговине.

Хрватски народни посланик на далматинском сабору, предсједник општине у Дубровнику д-р Перо Чингрија о томе се овако изразио:

Босанско-херцеговачке прилике, и ако живим на граници тих сељака, ради познатих извонних околности, што овдје владају, нијесу ми тако тачно познате, да би могао подупуним знањем потанкости бавити се о ствари, врх које сте затражили моје миљење. Држим, да склоност муслимана на сељење има свој разлог поглавито у вјерским предрасудама и у изгубљеном некадашњем повласном положају, што их чини незадовољним, са садашњим стањем. Али то не би било још достатно, да се прогумачи тај жалосни учин, који не би се дао извести без особито у ту сврху организоване и проведене агитације са становите стране, што са свакојаким неусуђивим блиставим обећањима потјече људе, да се селе из своје домовине тамо, гдје — како нас искуство учи — чекају их горка разочарања и свака биједа.

Питање је, гдје та агитација има своју клицу, а поглавито, колико је проузрокована и подржавана од иностранних придошних елемената, ушљед тежње, да тим путем створе себи прилагоднији положај, нијесам у стању да разјасним ради непотпуног познавања околности, којег сам већ горе навео.

Свакако сељење са националног гледишта, без икакве сумње за наш је народ од велике штете, те зато треба учинити све могуће, да му се стане на пут и да га се запријечи. Штетно је нада све у политичком последи, јер слаби народни живаљ на корист туђинскога, што све већма претимље мах. То, да о другом не говоримо, најбоље нам свједоче њемачке школе, а сада и мађарске. Тако ове земље између Нијемаца и Мађара, који, и ако су у сукобу међу собом, оба раде на штету народног елемента, постале су неки уникум у Европи. А то кажем, јер док је за нас сасвим обична ствар, да један страни језик намаме се разним народима сваком прогужаконитим

небо са својим изразитим појавама, народне игре, обичаји, народна орнаментика — неискривљива су грађа за вјештога умјетника, чије би око у којему кршу гледало најбољи споменик славних предака, а вјешта кичица с успоменама потомства запајала за будућа нова времена.

Ми Срби немамо тих великих свјетских и вековних умјетника, али ипак имамо добрих радника. Они желе, а и настаје, да даду својим радовима биљег српске умјетности, а међу нама канда је код нас једини госп. М. Врбица, који сваки свој рад задахне тим дахом. Он је већ више комада, и ако не монументалних, а оно за нас доста вриједних умјетничких радова у том духу обрадио. Сви су му радови самобљични, а то му је управо за српску умјетност највећа заслуга, јер се зна веома добро користити народном и природном грађом, а све обрађује у класичном жанру.

Није једноставно ни оштенити умјетнички рад. Обични посматрац препуштен само своме укусу наслађује се, а и критикује саму спољашност слике. Интелигентнији испитује управо њену унутарњу садржину т. ј. њену праву умјетност, мелодију а не ријечи, смисао а не ритам.

Чудиће се многи, што ме је нагнало да ово пишем. Повод је тому најновији рад госп. Врбице а то је акција Народне Банке Књажевине Црне Горе у Бару. Мала творовина, али пуна садржаја и изражаја. Испод развалина старог Бара, с чијих кршева Црногорац с озбиљним лицем гледа на будуће, на будућност, пружа се нови Бар, до које га висине има подићи ова Банка, а и јадан и други јест и биће заслуга узвишенога Књаза Господара Николе I, чији лик на челу акције краси педесетогодишњи ловоров вијенац.

Српска јавност може госп. Врбици само да зажели поред његове челичне воље, пошто ће нас како чујемо већим радом обдарити, још челично здравље.

— С —

Кроза свијет

Убиство једне грофице — Рат врацима! — Порез на новине — Дјевојке у пламену, — сензације из Прага.

Из Неапоља јављају о убиству једне даме из највиших кругова, које је скопчано са необичним околностима. Грофица чије се име не спомиње, испустила је душу прошле суботе. Њен слуга није могао да да никаквих података. Само вратару куће јавно је, да му је господарка умрла и да је он једини наслједник њеног имања.

Вратар извести о томе појавињу која претресе цио стан и прегледа љшн профичин, на коме нађе трагове насилног убиства. Највјероватније је да је она удављена. Слуга, који је већ почео да прикупља „наслједство“, ухапшен је.

Европски врабац пренесен је прије 60 година у Америку и тамо се толико напознано, да су власти најзад изгубиле стрпљење, те је министарство привреде лишило тог уљеза сваке заштите и „ставило га ван закона“. Министарство привреда Сједињених Држава овако вели у свом извјештају:

само видите! Висок, сијед, брзак, у црном одијелу, а појас црвен; каша сива, висока козачка, још од старих казача. Макар био и заваљен с њим, све нехотиче капу скидаш. Зар је мало у селу старих људи? Но, једнога поздравивши, а другога и не погледавши, али тога као хетмана, одмах замијењујеш. Он екипе капу, макар и маломе дјетету, скине — и пође даље. Ожепио се он с Оксаном, ћерком старог Јаковенка, такођер козачкога љубога рода.

Сједили смо, још једанпут погледали један на другога.

— Тако је то — каже Кохан.

— Тако је, брате — кажем ја њему.

Коханова жена допијела вечеру, пуца ракијом: — још једну чашницу! — каже — пут је далак, а хладан вјетар душе, уморили сте се.

— Еј, мајко — велим — до многога није далак пут — те испијем другу чашницу.

Стари ће до ломка: како је што је дали је добра заслужба?

Јаков је, знате, био у Кијеву на заради. Код нас пуштају! Треба само платити, колико затраже. Јаков је те године добро заслужио.

— Хвала Богу! — каже Јаков. Цваца новце из вапе и положи пред старог, затим устаде, те се паклони.

*) Без воље господара кмет није смио остављати земљу.

„Он т. ј. врабац, нападе наше домаће птице пјевачице и приморави их да бјеже из паркова и улица наших градова, да би се он у њима населио и раширио. И док наше домаће птице лијепо пјевају, врабац је само досадан брбљивац“.

Министарство је публиковало најбоље методе по којима ће се тај „странац“ уништавати, како му се најбоље могу разорити гњезда и јаја, и како се може најусијешније таманити замкама, пушком и отровом. Чак су измислили да је месо врапчије врло хранљиво и укусно, не би ли само омилили свијету лов на врапце.

Белгијска влада изнијела је пред парламенат законски приједлог о завођењу врло великог пореза на све стране листове који у Белгију долазе. Противу тога приједлога узбунило се друштво француских књижевника, које је ријешило да свима силама поради да се изгласање тога пројекта осујете у парламенту.

Али осим Француза, тиме би била јако оштећена и њемачка штампа, те ће и Нијемци предузети мјере да тај пројект не постане законом.

У Њујорку прије два дана дошло је до панике каква се не памти, а из које се могла изродити катастрофа најужаснија на свијету. Једна десетогоспратна фабричка зграда у Мерсер Стриту била се завалила због експлозије, и осам стотина раденица, које су биле унутра, од једном се нашле у сред пламена. Срећом ватрогасци су брзо дошли и све дјевојке, осим једне, која је скочила кроз прозор и остала мртва, спасли су помоћу степеница за спасавање. Неколико њих извучено је из куће у несвесном стању, а неколико са упаљеним хаљинама.

Цијела Енглеска стоји под силним утиском, који је изавао хапшење ликвидатора добара вјерских конгрегација Дуеза. Ствар је дошла и пред парламенат. Интересантно је, да ли је влада за злоупотребе при ликвидацији знала већ скоро двије године, а да се тек сада почело поступати. Вођа социјалиста Жорес жестоко је нападао владу.

Судском истрагом установило се, да је Дуез био у савезу с једним пословним човјеком у Паризу. Ради тога поведена је у стану тог новца прегледача и издан налог да се судисци у суду испитивају да је преграјити и стан једне лијеле младе госпође, пријатељице Дуезове, госпође Поарне, коју је он упознао у Вишну и према којој је био особито дарјљив. У њеној кући ниђено је драгуља и других вриједности, от 200.000 круна. Госпођа Поарне тврди, те су све те вриједности њезина својина, али чини се, да је она прије него се упознала с Дуезом, била у лошим финансијалим приликама.

Обављена је премејачина и код још једне пријатељице Дуезове — малко старије — којој је он давао 800 круна мјесечно и обећао јој је дати зајам из заплијењених црквених фондова у износу од 300 тисућних круна. Не вјерује се, да је Дуез свих шест милиона, за које је оштећено фонд заплијењених добара вјерских конгрегација, упропастио на коцки и у погнорем младим и старијим пријатељицама. Чини се, да је од доста велике своте утрошио у индустријална подuzeћа

Стари је само махнуо брком — новци! — Сјутра ћемо до госпоштинје, а затим до Вас с преганом.

— Покушајте срећу — каже стари. — Ако се откупиш, Јакове — би ћеш ми зег, ако не — воља божја! За кмета кћери не дам. Рекао сам прије тако, с тим ћу и умријети. Она је из доброг козачкога рода. Зар је могу још к томе с овако бијелом главом срамотити поштени, лијени род: козачки род презирати као погану жидовску вјеру! Нема свијета над козачке! — а он сам све строи подупире, тако је висок, и сиравно се, очи се сјају, глас звони: помлади се, као да на Турчина иде!

— Нема над козачке, нема! — из тиха потврђује жена климајући главом.

Мој ломак поблиједно као крпа, а дјевојка се растужила. Стоји као мрамор! Јасних очију не подиже.

— Зар он није козак? кажем ја старима. — Гледајте, добри људи, зар он већ није козак? Нек сама Марта каже!

Марта није ништа казала, сакрила је незеним рукавом лице и изашла из собе.

— Како ће бити, брате? — питам.

— Тако, како сам рекао. Идите до госпође, кушајте срећу.

— А ако затражи преврше?

— Нек тражи! За новце се не бојте: ја ћу дати.

— Но, хвала, брате! — Покрен се ко-

Тако је утрошио силне новце у двије фабрике гумије и у један сјаан кафешанган.

Сва три ликвидатора — Дуез, Менаж и Лекутирије — пријатељски се споразумјеше у погледу управе имања вјерских конгрегација, те су Дуез и Менаж задржали Париз, а Лекутирије провинцију. Они су у своје сврхе примили к себи једну четицу адвоката и јавних биљезника, већином младе људе, који су тек изишли из свеучилишта. Главни агенти овог подuzeћа били су адвокати, те су они и одијели најљешни дио. Неки Форс концем год. 1908, ставио је у то име у цен 150.000 круна. Млади адвокат Сарот добио је 176.723 круна, а Лемери 189.790 круна — све људи не баш особите вриједности. Ови и њима слични адвокати, само да што масније заслуже, навели су ликвидацију на 6.000 процеса, од којих је већина скроз сувишна или неоправдана.

Истражни судија заплијенио је много списа, из којих проијазила, да је до 150 политичара компромитовано. Имена су њихова фингирана, а Дуез сам неће да права имена да каже. Мисли се, да ће цијела парница бити обустављена.

Из Народа

† Вучина Стеванов Грујовић

Пишу нам из Кошља:

Овдје је на начин, који је потпуно заслужио, сахрањен 20. ов.-мј. храбри стотинаш Вучина Стеванов Грујовић, уз многобројно учешће Пипера и Бјелопавлића. Са покојником су се најсрданије на гробу опростили г. бригадир Блажо Бошковић, г. поручник Машан Ђурановић и учитељ Петар Поповић, изнијевши украјко покојникове врлине и заслуге стечене на бојним пољанима.

Два дана прије овога пок. је Вучини умро синовац оф. Бошко Вујовић, кога је он толико љубио, да је, покошен стрјелом вјечних болова, на два дана послје њега испустио своју честиту душу.

Нека је и стрицу и синовцу лака ова српска земља, коју су патриотски служили и поштеђели за државу.

Домаћини

Састав политичких партија, у којима се остављају и политичке идеје, да би крајње вријеме било да се ова врста замијени практицијима. Писмо се у њима не може за вријеме књижевности дана оставити, а да се све не исквари и испусти, пошто се вода збива и право заштој кроз који се умећу.

Како пази а политичких практичних политичких партија и то што је тога, то се надамо, да ће надлежни увидети потребу за набавку нових кутија и да ће њоме у најскоријем времену замјенијети ове сандучаре, које су сасвијем непрактичне.

Марка за псе.

Ту скоро ми смо похвалили одлуку пријестоничке општине, којом је одредила да за сваког пашче мора да се плаћа извјесна такса како би било обилежено општинском марком. Тај корак је за сваку похвалу и ми смо га похвалили, али смо уједно изразили и жељу, да то не

лак, како видим и гркнем свога младица; примекли.

Постало је веселије. Непили смо још по чашину, и егали се свијетовати, како треба отпочети.

Коханова је жена с кћерком изашла. Те их вечерас најесно више видјели.

III.

Одео нас стари у комору на починак. Легли смо. Слушам — мој момак некако не спава. Сад сирно намјешта, сад опет уздиже: напокон изађе напоље.

Били ја за њим? Лежим и размишљам, а сад ме превлађује: свијето је мирисно, свијеже. Паједном — бум! Но, добро што није сам изашао. То је Јаков. Малко је постојао, а затим опет изашао. Ехе, почекај! Поћем и ја за њим. Гледам: подизачи се под кућни прозор, кућа... не отвара се. Или је дјевојка спавала, или је отац био још будан — ко зна. Вратио се, како је и отишао.

— Не тугуј! — кожем, да га растресем — и пред наша ће врати изаћи сунце.

Он је само махнуо руком и зарвао се у сјено.

— Јакове! ој Јакове! — вичем.

Шутио као да не чује, спава.

Гад се ја окренем на страну и уистину заспим.

Устали смо рано, прије сунца. Стари нас спровео до на крај села (јер су Хмејинци козачко село, а до кметскога битиће још по

остане на хартији, него да се и оствари. Како је одређено вријеме до кога се пријаве о писма требале чинити већ прошао, а наредба се не извршује, то истичемо потребу да општинска управа не буде попустљива. Нека врши дужност!

Тиме ће учинити драгоцјену услугу и грађанству и угледу пријестоничке, јер ће је опростити од пашади, којих на све стране има и од којих се крочити не може.

Дневник

Интервју са Господаром. Уредник бечке „Нове Слоб. Пресе“ (Neue Freie Presse), који је о католичким ускршњим празницима био на Цетињу, имао је част да буде примљен у адјенцију од Њ. Кр. В. Књаза Господара. Том приликом интервјуисао је Господара, и свој разговор са Њим саопштио је на челу најновијег броја свога листа. Господар је између осталог, у Своме разговору изјавио, да ће о прослави педесетогодишњице Своје владавине, извршити дјелимично помиловање политичких осуђеника.

Фотографисао Господара. Прекјуче у салону Двора Књаза Нашљедника одлични фотограф из Котора г. Р. Смодлака фотографисао је Њ. Кр. В. Књаза Господара. Лик Господарев фотографисан је у двије позитуре.

Парастос Српском Примасу. Јуче прије подне био је у овдашњој католичкој цркви парастос покарцибискупу оцу Ш. Милиновићу. Парастосу је присуствовао Њ. В. Књаз Мирко, неки чланови дипломатског кора, великодостојници и чиновници. Капела је била сва у црнини, а на средини је био постављен катафалк. По свршеној литургији г. др-р Нико Добричић држао је врло лијеп говор, у коме је истакао живот и рад пок. Милиновића, за кога рече да је своје способности спојио са свештеничким врлинама и био неуморан радник на њиви Господњој и апостол мира, реда, љубави и слоге. „Служио је као живи примјер добротe и богољубства, понесен за све што је дасало спасоносним и светим идеалима“. Износиће његове заслуге за римокатоличку цркву и његову вјерност владару и Црној Гори рекао је: „Милиновић, вјеран оном народном геслу: „брат је мио ма које вјере био“, држао се оне спасоносне племените и оправдане мисли, да вјера не смије да дијели браћу у раду и на општем добру“.

врте); свануо капу: „Бог вам помогао!“ — и опростио се.

Идемо, кад изађе пред нас — Марта Хоће нешто да каже, а срами се. Зарупила се као вишња.

— Мартице, дошла си нас испривити? — кажем.

Морало сам ја разговор почети, јер мој момак само очима сјаје, па се све за мене помиче.

— Била сам код Хаље... Бог вам помогао дједи! — и нестало је међу врбама.

IV.

Унишам смо у госпоштинско дворинице. Сунце се већ подбило високо. Питамо — спавају. Сјели ми. следамо. Пред нама је врт. Стазице и тула и овуда, све посуте жутијим пијеском; а свијеће без броја цвати све у круговима — круговима: клупе зелене; све чисто, уредно.

— Лијеп врт, Јакове!

— Лијеп, дједи!

Дуго смо сједили, док је пијесмо дочекали. Госпођа је устада — веле нам. Позову нас унутра. Унићемо. У очима нам све затрептало; и зелени се и првени и бијели и сива... Чегу ту све нема! Можда сте кадгод завирили у жидовски дућанић?

(свршиће се)

Не мали успјех. Јављају из Цариграда, да је васељенски патријарх у споразуму с Портом одобрио, приликом посјете Краља Петра и трећег српског владике, који ће бити у Дебру. Изабран је архимандрит Варнава Росић, родом из Плеваља.

Радујемо се овом успјеху братске Србије.

Јадранска железница. У турскоме парламенту било је пошљедњих дана говора о јадранској железници, којом је приликом министар грађевине г. Халаџан изјавио, да ће се та ствар скорим узети у претрес.

Стање усјева и мраз. Многе пољопривреднике забринуло је хладно вријеме, које је ових дана наступило, бојећи се да снијег и мразови не утичу штетно по усјеве. На основу стручних информација можемо рећи, да је та бојазан излишна, јер прошли мразови нијесу ни уколико могли нашкодити зимњим усјевима. Аустриско министарство земљорадње добило је извјештаје из цијеле монархије о пошљедњим мразовима и снијегу и њихову утицају на зимње усјеве. Та су саопштења врло повољна, и ако је било мјеста у којима је падање температуре било најосјетљивије. У Америци је пошљедњи мраз нанео усјевима знатне штете.

Један црногорски успјех. Под тим насловом „Вечерње Новости“ доноси:

„Нама је мило када можемо јавити, како наша браћа Црногорци напредују у Србији, чим одбију од себе јалову политику, која никоје добра не доноси. Тако се је скоро десило у Јагодина да је приређен један концерт у корист поправке гроба Светозара Марковића. Мислимо гђаваче једнога демагога, брат Црногорац г. Димитрије Перчевић, адвокатски писар, отпјевао је соло дивну композицију Јована Цецана. „Нешто сам хтјела рећи“. Громогласан аплауз био је награда овоме младоме Црногорцу, пошто је публика одушевљена била више за пјесму него ли за говоре. И по други пут, кад је тај црногорски млади пјевач отпјевао композицију г. Јенка „Зујте струне“ дигао се прави урнебес од пјескања. Ми, који смо навикли на пјесму, смијемо потврдити, да је глас овога младога пјевача риједак, пун њежности, округлао, мек и снажан. Ето како млади Црногорци, који су у Србији, достижу свуда првијенство, само кад хоће да се одају озбиљноме раду, као што је то учинио млади адвокатски писар г. Перчевић. Ми му свесрдно честитамо“.

Радосна вијест. „Србобран“ дозвољаје, да је кр. сто седморице поништно пресуду загребачког судбеног стола, којом су тако звани „веленздајници“ осуђени, те ће тако и пошљедњи заточеници г. г. Адам и Валеријан Прибићевићи кроз кроји дан бити пуштени из затвора.

Радујемо се што је правда побједила, само се не радујемо што је та побједа скупо стала српски народ Троједнице.

Бура у Приморју. Овијех је дана била страшна бура. Код Трста је вјетар локални воз изабацио из шина и том приликом су троје остали на мртво, троје тешко повријеђено и дванаест лако рањено. Оваква се бура скоро се не памти.

Вријеме. Јуче се вријеме било нешто прољепшало, али је јутрос освануо вјетровит и кишовит дан. Киша лије као из кабла и нема изгледа да ће скоро престати.

Ријеч двије о нашој привреди

С обзиром на савремене привредне прилике у Црној Гори очигледно је, да је наша пољска и домаћа привреда у застоју своје.

У прилог наведеног напоменућу само прошлех тридесет и више година од када се пригорски привредник мирно развија у својој омиљеној Домовини. Али ипак прогрес у овој грани народног живота није тако сјајан као у осталим гранам. Очевидно је, да је привреда код нас запуштана још и због напуштања домаћег газдинства, што се утврђује честим одлажањем црногорских привредника у мањим и већим друштвима у туђе крајеве на зараду званичног новца.

У пошљедње вријеме црногорски привредници највише здружено — ако и привремено — одлазе у Америку. Од овог и оваких покрета привременог иселјавања велике се штете осјећају и у ствари су штете народне и ништа друго.

Многи наши и уопште српски листови посвећивали су читаве чланке, у којима су доказивали најочигледније све пошљеднице, које су пратиле породице већине наших привредника, што су одлазили и одлазе у Америку. Многи пак од истих и на себе су искусили те рђаве пошљеднице и горко су се кајали, и ако — на основу оне народне — „послије смрти покајања нема“. Многи наши привредници и сами су убијеђени, да нема користи од тих одлазака за Америку, јер нуждом својом или туђом стекли су искуство и ако је то искуство многе црногорске породице скупо стало.

Но, и поред изложеног ипак се осјећају још и данас гдје одлазе многи наши привредници у туђе крајеве, а по највише у Америку; нити нужде, које чешће пута прате слична путовања; нити пак савјети у виду самих ријечи — нијесу у стању — да обуставе слична — ако и привремена — иселјавања. — Значи, томе треба тражити лијека, а тај лијек може се само наћи у *унапређењу наше пољске и домаће привреде*. Унапређење привреде, те гране народног живота, једина је могућност стати на пут тим и сличним одлажењима по туђим крајевима, бар до оног времена, док наше земљиште буде много гушће насељено, него што је данас.

Имајући у виду снажну народну подлогу напомињем, да је међу главним најбитнијим условима за опстанак и културу нашег народа рационална привреда у домаћој и пригорској привреди, *од кога без сваке сумње и многоме заједно са сваком државом*. Доста је зашто, нашој привреди збиља се и још даље проваљати, јер многе наше пољске и домаће привредне гране српског народа, које су још у стању да данас видни и оправдани доказ застоја у овој грани народног живота. Но и те ће недаће проћи и застаравати ти мучни дани који су пролазили, пролазе и наравно ће проћи. — Примјера ради обратимо само пажњу на прошлост и садашњост црногорског привредника — тог славом овјечаног српског борца. Шта ли је он раднио? — Какав ли је живот проводио? — Какве ли је пак дане доживио?

Црногорски привредник је за пуних пет стотина и више година представљао вјечитог борца — хајдука, данашњег оглашеног јунаштво црногорског ратника. Друштво оваких нуждом и ратовима извјежбаних витезова, већином се састављало од ускока и живље српске крви, које је напустило све своје уживање, сласти и насладе и пребјегло у овај крш. У овај крш ти витешки борци прегоријевали су све мукe и невоље љуте и, као змија из овога камена опијали све непријатељско што се је повремено вјековима појављивало, да угуши и пошљедњу искру српске слободе; све непријатељске навале јуначки и достојанствено одбијао је овај витешки војнички српски логор.

Уз хајдучки живот споредно му је занимање било само сточарство из привреде. На остале привредне гране није доволно пажње поклањао, а није имао ни времена, јер је његов рад посвећен био ратном пољу.

И поред тога што је Црна Гора себи, Српству и осталом свијету увијек екзистирала као војнички логор — логор побједоносних бораца окићених вијеница славе и признана, који су сачували у овом кршу слободу својој Домовини — то ипак треба узети к знању, да је Црна Гора и привредна земља. Данас су се доживјели бољи дани, јер је прошло тридесет и више година од када се црногорски привредник мирно развија на своје огњишту, па стога и привреди као посебној грани народног живота, треба посветити озбиљнију пажњу, јер и то изискује наша даља акција у животном народном опстанку.

Уопште по културним тековинама, које ужива данас наш народ, гледа се, да је исти желио и жели у колико је могуће

било, да корача културним правцем у погледу напреднијих народа.

Али и поред свију оправданих околности морамо признати и то, да се наша привреда уз бољу пажњу могла и боље унаприједити, што ће данашње привредно стање у коме се налази наш привредник само освједочити као једино очевидно доказано средство, (поред оних што сам већ истакао у погледу честог одлажења у печалбу).

О нашој привреди, која се унапређивала и унапређава иницијативом самих наших привредника и да не говорим, пошто сам раније рекао, да се већином наш привредник придржава по искуству, које је сам стекао, или пак које је наслиједио од својих очева или дјевова.

Истином засноване су неко десет земљорадничких задруга, али ни оне још не показују најбољег знака живота, пошто пет од истих немају ни својих сређених књига.

Данашње привредно стање, које би послужило за оглед рационалнијег рада у нашој привреди у главнице састоји се: у неколико лозна, воћна и једног шумског расадника, једног сточног завода, живинарника, пчелињака и др. — Примјера ради навешћу лозне и воћне расаднике у Подгорици, Даниловом-граду, Никшићу, Ман. Морачи, Ст. Бару и Лимјанима. (Ови два потоњи спојени су и одређени за Сотониће). Шумски расадник у Подгорици, Живинарник и сточни завод у Никшићу и пчелињак на Даниловом-граду, (који је пренесен из Ст. Бара).

Расадници у Никшићу и Ман. Морачи у главнице су воћни расадници. Остали три су мјешовити г. лозни и воћни, али посебно. Расадницима (лозним) у Подгорици и Дан. Граду додијелен је још и по један виноград за оглед самог рада. Истином неке су од ових привредних тековина и од раније, неке пак од скоро, а неке из прошле 1909. год. Ове привредне тековине, дају повода и могућности и нашем привреднику, да се усавршава и постепено примјењује стечене тековине напреднијих народа.

Но ипак мора се примјетити, да поменути привредне установе нијесу још осјетне — нишћу за нашег привредника које се могу касније.

Наш привредник уопште — изгледа да — није ни корача нити се види у правцу унапређења привреде понајвише — мислимо због тога, што су поменути расадници, живинарник, сточни завод и пчелињак у ристкости код наших привредника заступљени; а ваљда и због тога што приоритет из тих расадника и др. наших привредних институција скупи, а да се не знају користити, који се употребљавају за сточарство, а не за припрему исних — привредницима чешће пута толико је једна књига, да привредник изгуби даљу вољу и за тај рад у чин успјех јако верује по стеченом искуству. Поводом наведеног и скраћује по једно, и два, а ређе и сва три шкромљења, и ако је свјестан, да ће искупити пошљеднице овог неумјесног поступка.

Тврдо сам убијеђен у то, да би требало умножити: лозне, воћне и шумске расаднике, као и живинарнике, сточне заводе и пчелињаке и то, према природи обласних и нахијских мјеста наше домовине, ако се жели, да се привреда што скорје унаприједи и народ плодовима исте јаче користи.

Тако ипр. воћне расаднике, живинарнике и сточне заводе требало би умножити у *Никшићкој, Катунској, Морачкој*

и *Васојевићкој* нахији. Лозне и воћне расаднике ређе живинарнике и сточне заводе у осталим нахијама наше јужне, југо-источне и југо-западне домовине. Шумске расаднике што чешће по свима нахијама, а пчелињаке и свиларство према природи мјеста.

Кад би се временом засновале народне продужне — грађанске — школе, то би требало обратити пажњу, да се поменути расадници, живинарници, сточни заводи, пчелињаци и др. по могућности подесе у близини тих продужних школа или пак обратити продужне школе у близини истих, како би се предавања из привреде, која би повољно заступљена била у истим — збиља — стварно на пракси примјењивала.

На овај начин би се привреда брзо унаприједила, те би привредник једновремено осјетио плодове исте, пошто би се његово материјално стање побољшало, те би на тај начин и благостање народно узело јачега удјела бар у томе, што би се становништво боље задржавало на својим рођеним огњиштима.

Наши привредници требало би, да се и сами здружују у разноврсне задруге, те да се и сами користе културном тековином и њеном савременом техником, а не као досде да све очекувају од надлежних привредних власти.

Повремене привредне тековине достојне народне пажње и памћења поред привредних школа, привредних курсева, путујућих економиа и привредних институција најбоље примјењују народном животу *привредне задруге*, које су се — ако и у маломе од скоро у нас почеле заснивати.

Анрија Вукић

Наша пошта

Никшић. Примљена је годишња претплата од г. г. К. Живинија и Љ. Радовића, полугодишња од г. г. Ст. Теодоровића и Живка Ђуровића.

Крајина. Примљена је полугодишња претплата од г. г. Душана Пламенца и Крста Лекића.

ТРГОВЦИМА

из Подгорице, Колашина, Дан-Града и Никшића, јављамо, да имамо на продају већу количину најбоље

ИТАЛИЈАНСКЕ ПАШТЕ

разне врсте.

Цијене умерене и утврђене.

Експедиција тачна.

Продаја за готово, сигурнима и на мјесницу.

Подгорица.

1,6 Чубрановић и Друг.

ТРГОВЦИМА

Примамо поруџбине

САПУН ЗА ПРАЊЕ

„L'arrosoir“ са 72° уља и „Notre Dame“ са 60° уља.

Да је ова врста сапуна најбоља свједоче преко 10 награда, које је односна фабрика на разним изложбама добила.

Подгорица.

Чубрановић и Друг.

заступници

saponeria a vapore

P. Boimisa J. B. Ribe

Marsiglia. 1,10

СВОЈ СВОМЕ

ВАЖНО ЗА СВАКОГА, А НАРОЧИТО ЗА НАШЕ ТРГОВЦЕ

ПРВА СРПСКА АГЕНТУРНА И КОМИСИОНАРСКА

РАДЊА

ХРИСТИФОРА МОРАВЦА У ПОДГОРИЦИ

Отпочела је свој рад, те прима и најсавјесније обавља — наруџбе.

Ово је једина и најсолиднија Агентурна и комисионарска **радња** преко које се могу све врсте трговачке робе а нарочито:

Кафа, Шећер, Брашно, Пиринач, Петролеум, Кожа, Шпирит, Свијеће, Сапун, Сардине, Чоколада, разни Ликери и Минералне Воде,

како по најнижим дневним цијенама тако и уз најповољније услове поручити.

СВОЈ СВОМЕ